

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg SSA Robert Jurga
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa B. G. i K. G. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 9 maja 2016 r. sygn. akt I C 1255/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Robert Jurga

I ACa 1269/16

UZASADNIENIE

Powodowie B. G. i K. G. (1) domagali się zasądzenia na ich rzecz od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. następujących kwot:

- na rzecz B. G. kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć córki z odsetkami ustawowymi od dnia 23 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty,

- na rzecz B. G. kwoty 5.936,53 zł tytułem kosztów pogrzebu córki wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz

- na rzecz K. G. (1) kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć córki z odsetkami ustawowymi od dnia 23 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty.

Nadto powodowie domagali się zasądzenia na ich rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu swojego pozwu powodowie podali, iż w dniu 16 lutego 2008 r. w O. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniosła ich córka – K. G. (2). W chwili zdarzenia pojazd sprawcy wypadku był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie. Powodowie pismem z dnia 16 grudnia 2013 r. zgłosili roszczenia o zadośćuczynienia, jednakże pozwany odmówił im przyznania świadczeń. W ocenie powodów w wyniku śmierci K. G. (2) doszło do naruszenia ich dóbr osobistych co uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 24 w zw. z art. 448 k.c. a powodce dodatkowo zwrot kosztów pogrzebu zmarłej na podstawie art. 446 § 1 k.c.

Pozwany - Towarzystwo (...) z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany zarzucił, że powodom nie przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie za śmierć członka rodziny, gdyż śmierć K. G. (2) nastąpiła przed datą wejścia w życie znowelizowanego przepisu art. 446 § 4 k.c. Natomiast zadośćuczynienie oparte na art. 448 k.c. przysługuje wyłącznie osobie bezpośrednio poszkodowanej w wyniku naruszenia dobra osobistego - w niniejszej sprawie zmarłej K. G. (2). Nadto wskazał, iż dotychczas zostały powodom wypłacone kwoty po 30.000 zł z tytułu śmierci córki a jednym z elementów wziętych pod uwagę przy ustalaniu kwot tych odszkodowań był rozmiar krzywd i cierpień doznanych przez powodów na skutek utraty córki.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2016 r, sygn. akt IC 1255/14, Sąd Okręgowy w Krakowie: I/ zasądził od pozwanego na rzecz powódki B. G. kwotę 80.936,53 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot: 75.000,00 zł od dnia 23 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, 5.936,53 zł od dnia 2 października 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty z odsetkami ustawowymi za opóźnienie; II/ zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. G. (1) kwotę 75.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 23 stycznia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty z odsetkami ustawowymi za opóźnienie; III/ w pozostałym zakresie powództwo oddalił; IV/ zasądził od pozwanego na rzecz powódki B. G. kwotę 1.810,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; IV/ zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. G. (1) kwotę 1.810,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; VI/ nakazał ściąganie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie od powódki B. G. z zasądzonych na jej rzecz roszczenia kwoty 1.372,13 zł, tytułem kosztów sądowych; VII/ nakazał ściąganie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie od powoda K. G. (1) z zasądzonych na jego rzecz roszczenia kwoty 1.372,13 zł, tytułem kosztów sądowych; VIII/ nakazał ściąganie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie od pozwanego kwoty 8.232,76 zł, kosztów sądowych.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy uznał za bezsporne, że w dniu 16 lutego 2008 r. w O. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniosła córka powodów K. G. (2). Prawomocnym wyrokiem w sprawie II K 140/08 Sąd Rejonowy w O. uznał kierującego samochodem O. (...) za winnego spowodowania wypadku, w wyniku którego śmierć poniosła K. G. (2). Sprawca wypadku posiadał w chwili zdarzenia ubezpieczenie OC u pozwanego.

Sąd ustalił, że w chwili śmierci K. G. (2) miała 23 lata. Była jednym z trojga dzieci powodów (oprócz 25 – letniego wówczas P. i 12 – letniej A.). Powodów ze zmarłą córką łączyła silna więź emocjonalna. Rodzice bardzo dbali o swoje dzieci i bardzo je kochali, w tym zmarłą córkę. Rodzice nie mieli nigdy z nią problemów wychowawczych. Zawsze dobrze się uczyła. Byli z niej zadowoleni. Na co dzień byli ludźmi wesołymi.

W chwili śmierci K. G. (2) mieszkała wraz z rodzicami i rodzeństwem w domu jednorodzinnym w K.. Dużo pomagała w gospodarstwie domowym. Razem z matką gotowały, piekły ciasta, chodziły do lasu. Rodzice zawsze mogli na niej

polegać, tym bardziej, że powód od lat choruje na dolegliwości kręgosłupa i nie pracuje. Zmarła często też pomagała odrabiać lekcje młodszej siostrze wyręczając w tym rodziców. Wspólnie z nimi spędzała wolny czas, podróżowali razem w góry i nad morze. Na kilka dni po wypadku zaplanowane były jej zaręczyny. K. G. (2) miała bowiem w sierpniu 2008 r. wyjść za mąż i zamieszkać z mężem w wynajętym mieszkaniu w O. niedaleko rodzinnej miejscowości.

Po śmierci córki powodowie bardzo się zmienili. Stali się apatyczni, zamknęli się w sobie, dokuczala im bezsenność. Ograniczyli też kontakty ze znajomymi. Do chwili obecnej są smutni i bardziej nerwowi niż przed śmiercią córki. Bywa nieraz, że powódka jest zamyślona tak jakby nieobecna, trudno do niej wówczas dotrzeć. Często też zaniedbuje obowiązki domowe i w gospodarstwie. Powód z kolei często wystaje w oknie myśląc, że córka powróci do domu. Po śmierci córki powodowie pozostawili jej pokój w takim stanie jakim był przed wypadkiem. Bardzo często odwiedzają grób córki. Nie pogodzili się z jej śmiercią. Liczyli na jej pomoc w przyszłości.

W dniu 19 lutego 2008 r. tj. 3 dni po śmierci córki powódka zgłosiła się do lekarza rodzinnego z rozpoznaniem „ostra reakcja na stres”. W czasie następnej wizyty, 29 lutego 2008 r, uzupełniono rozpoznanie o zaburzenia adaptacyjne. Wystawiono skierowanie do psychiatry. Z tym samym rozpoznaniem powódka korzystała z pomocy lekarza rodzinnego jeszcze pięciokrotnie, do dnia 30 kwietnia 2008 r. Powódka wówczas zgłaszała brak łaknienia, niepokój, brak koncentracji i utratę sensu życia, problemy ze snem, przygnębienie. W (...) powódka została zarejestrowana dnia 13 marca 2008 r. Odnotowano że jej córka zginęła w wypadku samochodowym. Po 12 sierpnia 2008 r. powódka podjęła leczenie w gabinecie psychiatrycznym lek. med. M. S.. Kolejne wizyty odnotowano w odstępach dwumiesięcznych. Dopiero 29 czerwca 2009 r. odnotowano, że pacjentka lepiej sypia ale nadal jest przygnębiona, zniechęcona. 27 sierpnia 2009 r. zgłaszała, że jest nieco spokojniejsza, ale często wraca przygnębienie, poczucie bezsensu życia. Kolejny raz powódka zgłosiła się do (...) w O. w dniu 10 sierpnia 2015 r. Leczenie powódki w (...) trwało przez ok. półtora roku po śmierci córki. Było to leczenie ambulatoryjne, ogółem od 13 marca 2008 r. do 27 sierpnia 2009 r., w sumie 10 wizyt.

Przeżycia powodów po śmierci córki odbiegały od „typowej” reakcji żałoby po stracie osoby bliskiej. W przypadku typowej reakcji po stracie osoby bliskiej, w tym także dorosłego dziecka, głównym uczuciem jest rozpacz, przejawiająca się depresją, brakiem chęci do podejmowania jakiegokolwiek aktywności, poczuciem braku sensu życia bez tej osoby. Stopniowo w ciągu 12-18 miesięcy, następuje pogodzenie się ze stratą i powrót do poziomu wcześniejszego funkcjonowania. Tymczasem w przypadku powodów na plan pierwszy wysuwa się złość, gniew, i żądza zemsty na sprawcy wypadku. Oboje powodowie prezentują głębokie przekonanie, że sprawca wypadku świadomie zabił ich córkę, nie tylko nie okazał skruchy, ale wręcz „wyśmiewał się” i podkreślają, że nigdy mu nie wybaczą. Są to uczucia głęboko destrukcyjne, które wywierają negatywny wpływ na codzienne życie powodów. Ich cierpienia mają charakter niewymierny, niemożliwy do procentowego określenia.

Powodowie po śmierci córki przeżywali żalobę, doświadczali rozpacz, smutku, mieli problemy ze snem i codziennym funkcjonowaniem. Obecnie stan psychiczny powodów jest stabilny, nie zakłóca ich codziennego życia, ale kiedy wspominają zmarłą odczuwają smutek i tęsknotę. U powodów nie zakończył się jeszcze proces z pogodzeniem się po stracie córki i powrót do normalnego życia. Powodowie są skoncentrowani na poczuciu krzywdy i starcie, której doświadczyli. Ich więź ze zmarłą córką była bliska, tak jak i z pozostałymi dziećmi. Córka była dla powodów wsparciem, pomagała w codziennych obowiązkach. Oczekiwali, że w przyszłości będą mogli nadal liczyć na jej pomoc.

Powodowie wraz z pozostałymi dziećmi po śmierci córki K. G. (2) domagali się w trybie likwidacji szkody – ostatecznie z tytułu odszkodowania za pogorszenie sytuacji ich życiowej łącznie kwoty 100.000 zł. zgodnie z art. 446 § 3 k.c. W toku postępowania przyznane i wypłacone zostały powodom z tego tytułu kwoty po 8.000 zł. Powodowie nie zgodzili się z wysokością powyższego świadczenia składając do Sądu Rejonowego w O. powództwo, w którym domagali się dopłaty kwot po 52.000 zł. Wyrokiem z dnia 25 marca 2010 r. sygn.. akt I C 260/09 została zasądzona na rzecz powódki kwota 10.000 zł, zaś na rzecz powoda kwota 5000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci córki. Na skutek apelacji powodów wyrokiem z dnia 28 października 2010 r. Sąd Okręgowy w Krakowie w sprawie I Ca 1090/10 zmienił wyrok Sądu I instancji zasądzając na rzecz każdego z powodów kwotę po 22.000 zł. W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji wskazał, iż brał pod uwagę także różnicę w odbiorze przez

każdego z powodów tragicznego zdarzenia, jakim była śmierć córki oraz jego konsekwencje psychiczne. Wskazał, iż w odniesieniu do powódki stosowne będzie zasądzenie wyższego odszkodowania gdyż powódka głęboko przeżyła śmierć córki, z tego powodu leczyła się też psychiatrycznie. Również Sąd II instancji zmieniając wyrok Sądu Rejonowego w Olkuszu, odwołał się do kryteriów pozaekonomicznych przyznanego odszkodowania wskazując m.in., że nie można różnicować wysokości roszczeń powódki z tego względu że powódka korzystała z pomocy psychologa a powód nie, bowiem świadczyć to może jedynie o różnej odporności psychicznej i stopniu wyrażania emocji na zewnątrz przez te osoby. Sąd II instancji zwrócił uwagę na zaniżenie przez Sąd Rejonowego w wyroku, parametrów pozaekonomicznych, tj. elementu krzywdy niematerialnej polegającej na obiektywnym pogorszeniu pozycji w świecie zewnętrznym.

Z kolei pismem z dnia 16 grudnia 2013 r, powodowie zgłosili roszczenia o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej zmarłą z powodami domagając się wypłaty kwot po 150.000 zł dla każdego na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. W odpowiedzi pozwany pismem z dnia 18 lutego 2014 r. odmówił powodom przyznania i wypłaty żadnych kwot powołując się na brak przesłanek do wypłaty zadośćuczynienia.

W związku ze śmiercią córki K. G. (2) powódka poniosła koszty jej pochówku na kwotę 5.936,53 zł w tym: koszty nagrobka – 5000 zł, koszty ławki – 200,01 zł, koszty dekoracji nagrobka – 270,01 zł, koszty ramki – 300 zł, oraz koszty zdjęcia nagrobkowego – 166,51 zł.

Oceniając powyższe fakty Sąd Okręgowy uznał powództwo za usprawiedliwione co do zasady. Podstawę roszczenia powodów stanowił przepis art. 448 k.c. W dacie wypadku komunikacyjnego, w konsekwencji którego śmierć poniosła córka powodów, w systemie prawa cywilnego nie obowiązywał jeszcze przepis § 4 art. 446 k.c., który aktualnie stanowi samoistną podstawę domagania się zadośćuczynienia przez najbliższych członków rodziny osoby zmarłej w wyniku uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, za krzywdę wywołaną tą śmiercią. Sąd Okręgowy wskazał jednak, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego aprobowany pogląd, iż jeśli śmierć osoby bliskiej nastąpiła przed wejściem w życie przepisu art. 446 § 4 k.c., tj. przed 3 sierpnia 2008 r, podstawę taką stanowić może art. 448 k.c. oraz, że sąd może wówczas przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. Uzasadnienie takiego stanowiska – zawarte między innymi w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2010 r., III CZP 76/10 (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42) – Sąd Okręgowy szeroko przytoczył i zaaprobował. Tym samym uznał Sąd, że powodowie uprawnieni są do dochodzenia zadośćuczynienia z tytułu śmierci córki, będącej wynikiem wypadku komunikacyjnego zaistniałego w dniu 16 lutego 2008 r. na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. Powodowie wykazali ponad wszelką wątpliwość istnienie więzi emocjonalnej łączącej ich ze zmarłą, nie budzi też wątpliwości, że zerwanie tej więzi skutkowało po stronie powodów bólem, cierpieniem i poczuciem krzywdy, co przesądza o naruszeniu dóbr osobistych powodów, będącym wynikiem czynu niedozwolonego, jakiego dopuścił się sprawca wypadku, za którego skutki pozwany ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność – stosownie do art. 822 § 1 k.c.

Kolejno Sąd Okręgowy wskazał, że przy ocenie, jaka suma jest, w rozumieniu art. 448 k.c., odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. Uszczegóławiając te kryteria na potrzeby sprawy, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazał Sąd, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 k.c. to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełnił zmarły, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego.

Zadośćuczynienie – wywiódł dalej Sąd Okręgowy – musi przedstawiać wartość ekonomicznie odczuwalną, z drugiej zaś strony powinno być utrzymane w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, jednakże uwzględnianie stopy życiowej społeczeństwa przy określaniu wysokości zadośćuczynienia nie może podważać jego kompensacyjnej funkcji. Określając wysokość "odpowiedniej sumy"

tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, sąd – któremu ustawodawca pozostawił w tym względzie dużą swobodę – nie może abstrahować od stopy życiowej społeczeństwa. Porównanie kwoty zadośćuczynienia do aktualnych warunków i przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa ma z jednej strony zapewnić godziwe wynagrodzenie doznanej krzywdy, z drugiej natomiast zapobiec nieproporcjonalnemu przysporzeniu majątkowemu.

Biorąc powyższe kryteria pod rozwagę Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione przyznanie powodom po 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Sąd miał na względzie, iż w/w kwoty będą odpowiednie do rozmiaru doznanej przez każdego z powodów krzywdy, wstrząsu psychicznego jaki przeżyli, długotrwałego bólu i poczucia osamotnienia w związku ze śmiercią córki, z którą łączyła powodów szczególna zażyłość i emocjonalna więź, i która była dla nich osobą bliską. Oczywistym jest, iż każdy z powodów przeżył ogromną tragedię związaną z niespodziewanym i tragicznym odejściem córki. Postępowanie dowodowe wykazało, że więzi między zmarłą a powodami były silne. Była ona osobą młodą, zdolną, pracowitą i czynną, w chwili śmierci miała zaledwie 23 lata. Służyła rodzicom wsparciem i pomocą. W wyniku śmierci córki, powodowie doznali wstrząsu psychicznego, szczególnie powódka, która zmuszona była korzystać przez pewien okres czasu z pomocy psychiatrycznej. Oboje rodzice nie są pogodzeni ze śmiercią córki i nie będą prawdopodobnie w stanie z tym się pogodzić. Jak wskazały biegła psychiatra i biegła psycholog pomimo, iż od tragedii minęło już 8 lat, stan żałoby u powodów jeszcze się nie zakończył. Przedwczesna śmierć K. G. (2) naruszyła więc dobro osobiste powodów, jakim jest więź rodzinna, dająca możliwość funkcjonowania w pełnej rodzinie i radości z obcowania z innymi. Skutki zdarzenia są tym bardziej odczuwalne, że córka do chwili śmierci mieszkała z rodzicami. Sąd nie miał też wątpliwości, że po wypadku komunikacyjnym życie powodów uległo zmianie. Śmierć K. G. (2) wywołała u nich cierpienie i reakcję żałoby, objawiającą się stanami niepokoju i przygnębienia, apatii, nerwowością.

Naruszenie tak silnych więzi rodzinnych w ocenie Sądu zasługiwało na wzmózoną ochronę i stosowną rekompensatę, jednakże nie w wysokości jaką przyjęli w pozwie powodowie.

Miarkując wysokość zadośćuczynienia i oddalając powództwo ponad zasądzone kwoty Sąd Okręgowy wziął pod uwagę, że powodowie nie są osobami samotnymi, posiadają bowiem jeszcze dwójkę dzieci, których obecność niewątpliwie wpływa na łagodzenie doznawanych cierpień po stracie średniej córki, zmarła wkrótce miała opuścić dom rodzinny wychodząc za mąż i planując zamieszkanie osobno z mężem w wynajętym mieszkaniu w O.. Wsparcie więc na jakie mogli powodowie liczyć ze strony córki K. w przyszłości nie mogłoby być tak znaczne jak dotychczas, gdyż na pierwszy plan w jej życiu wysunęłyby się obowiązki wobec męża i ewentualnie posiadanych przez nich dzieci.

Sąd Okręgowy zauważył następnie, że strona pozwana wskazywała na bliską relację instytucji odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej z przepisami regulującymi kwestie zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, podnosząc że wypłacając powodowi w 2001 roku odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. uwzględniono także krzywdę jaką powodowie ponieśli w wyniku utraty córki. Sąd Okręgowy częściowo zgodził się z tą argumentacją. Sąd miał na uwadze, że do zdarzenia doszło w czasie gdy nie obowiązywały przepisy odrębnie umożliwiające przyznanie odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej i zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Elementy o charakterze niemajątkowym, do zmiany przepisów, często były uwzględniane w ramach przyznawanego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej. W utrwalonym, na tamtą datę, orzecznictwie Sądu Najwyższego podnoszone było, że pogorszeniem sytuacji życiowej jest zarówno śmierć osoby bliskiej z którą związana była realizacja planów życiowych mających poprawić warunki materialne jak również doznanie silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej pociągającej za sobą osłabienie aktywności życiowej, zmniejszenie zarobków i zwiększenie wydatków poniesionych na leczenie a także pomoc innych osób. Stąd cierpienia psychiczne związane ze śmiercią osoby bliskiej i poczuciem samotności czy bezradności uzasadniało stwierdzenie, że doszło do pogorszenia sytuacji życiowej poszkodowanego. Jednakże celem odszkodowania uregulowanego w art. 446 § 3 k.c. było przystosowanie się uprawnionego do zmienionej sytuacji życiowej. Chodziło bowiem o szkodę o charakterze majątkowym, jednak najczęściej ściśle powiązaną i przeplatającą się z uszczerbkiem o charakterze niemajątkowym, a więc szkodę często trudną do uchwycenia i ścisłego matematycznego zmierzenia, którą zazwyczaj wywołuje śmierć najbliższego członka rodziny. Przy określeniu wymiaru odszkodowania uwzględniano się także okoliczności dotyczące szkody niemajątkowej doznanej przez poszkodowanego, ale tylko w zakresie wywołanej przez zdarzenie szkody majątkowej.

W realiach omawianej sprawy, powodowie otrzymali od strony pozwanej w związku ze śmiercią córki odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej w wysokości po 30.000 zł. Przyznana kwota niewątpliwie musiała zawierać w sobie elementy świadczące o naprawieniu szkody o charakterze niemajątkowym, na co wyraźnie wskazały w swych uzasadnieniach Sądy I i II instancji zasądzając to świadczenie na rzecz powodów w 2010 r. Dlatego też Sąd Okręgowy orzekając w niniejszej sprawie ustalając wysokość przyznanego powodom świadczenia tytułem zadośćuczynienia musiał uwzględnić także wypłacone powodom odszkodowanie na podstawie art. 446 § 3 k.c. Ta okoliczność również miała wpływ na częściowe oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy, na podstawie art. 446 § 1 k.c., zasądził na rzecz powódki, dodatkowo, kwotę 5.936,53 zł, jako równowartość poniesionych przez nią kosztów pogrzebu córki. W związku z tym należy jej się zwrot tych kosztów od pozwanego Towarzystwa.

Odsetki ustawowe od zasądzonych tytułem zadośćuczynienia kwot przyznano od następnego dnia po upływie 30-dniowego terminu do spełnienia świadczenia, określonego w art. 817 §1 k.c., biegnącego od doręczenia pozwanemu odpisu pisma pełnomocnika powodów z dnia 16 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy miał tu mieć w tym zakresie na względzie, iż niewątpliwie już w tych datach zaistniały wszelkie okoliczności uzasadniające wypłatę zadośćuczynienia w zasądzonej wysokości.

O kosztach procesu na zasadzie art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c., stosunkowo je rozliczając między stronami, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Wyrok Sądu okręgowego **zaskarżył apelacją pozwany**, w zakresie: 1/ punktu I, co do kwoty 25 000 zł, wraz zasądzonymi ustawowymi odsetkami i odsetkami za opóźnienie, 2/ punktu III, co do kwoty 25 000 zł, wraz zasądzonymi ustawowymi odsetkami i odsetkami za opóźnienie, 3/ punktów IV – VIII wyroku.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. przez jego błędne zastosowanie i uznanie, że odpowiednią sumą należną każdemu z powodów, tytułem zadośćuczynienia, jest kwota 75 000 zł – bez wzięcia pod uwagę, że na rzecz powodów wypłacono już po 30 000 zł, w tym po 8000, tytułem zadośćuczynienia w postępowaniu likwidacyjnym i po 22 000 zł, tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 28 października 2010 r, sygn.. akt II Ca 1090/10. W uzasadnieniu tego zarzutu pozwany wywodził również, że kwoty zasądzone na rzecz powodów są znacząco zawyżone.

Podsumowując pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku: w punkcie I przez zasądzenie na rzecz B. G. w miejsce kwoty 80 936, 53 zł, kwotę 55 936, 53 zł z odsetkami, w punkcie II przez zasądzenie na rzecz powoda K. G. (1) w miejsce kwoty 75 000 zł, kwoty 50 000 zł wraz z odsetkami, w punkcie IV przez wzajemne zniesienie kosztów procesu między powódką a pozwanym, w punkcie V przez wzajemne zniesienie kosztów procesu między powodem a pozwanym, w punktach VI-VII przez stosunkowe rozdzielanie kosztów sądowych wedle proporcji 1/2. Pozwany domagał się też zasądzenia na jego rzecz od powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

Powodowie wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz każdego z nich od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

Apelacja pozwanego jest bezzasadna.

Ustalenia Sądu I instancji obejmują fakty częściowo bezsporne między stronami, częściowo zaś wykazane zeznaniami świadków, powodów oraz opiniami biegłych. Dokonana przez Sąd I instancji ocena przedmiotowych dowodów nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego, wobec czego ustalenia faktyczne Sądu I instancji uznaje on za własne.

Bezzasadny w całości jest zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego. Na etapie apelacji pozwany nie kwestionuje już samej zasady odpowiedzialności, zmierza jedynie do podważenia wysokości zasądzonego zadośćuczynienia. Zdaniem apelującego Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powodów kwoty oczywiście wygórowane, na co wpływ miało, przede wszystkim, nieuwzględnienie wypłacenia powodom, w postępowaniu likwidacyjnym – kwot po 8.000 zł, i na podstawie wyroku sądu – kwot po 22 000 zł. Przystępując do oceny tego zarzutu odwołać należy się najpierw do treści uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 30 listopada 2010 r (sygn.. akt II Ca 1090/10). W oparciu o ten materiał uznać wypada, że wszystkie wymienione wyżej i wypłacone powodom sumy zostały przyznane w realizacji roszczenia odszkodowawczego z art. 446 § 3 k.c. Podwyższając wysokość świadczenia odszkodowawczego na rzecz powodów w sprawie II Ca 1090/10, Sąd odwoławczy wyraźnie wskazał, że brał pod uwagę również krzywdę niemajątkową powodów, polegającą na obiektywnym pogorszeniu ich pozycji w świecie zewnętrznym. W tej sytuacji Sąd Okręgowy, w sprawie rozpoznawanej obecnie, winien był uwzględnić ten element przy wymiarze należnego powodom zadośćuczynienia – i tak też postąpił. W uzasadnieniu obecnie zaskarżonego wyroku trafnie wskazano, że zasadniczo odszkodowanie z art. 446 §3 k.c. rekompensuje szkodę majątkową, jednakże przy określeniu wymiaru odszkodowania, zwłaszcza we wcześniejszym orzecznictwie, uwzględniało się również okoliczności dotyczące szkody niemajątkowej doznanej przez poszkodowanego. Sąd Okręgowy uznał następnie, że uzyskana przez każdego z powodów kwota 30 000 zł niewątpliwie zawierała w sobie elementy naprawy szkody niemajątkowej. Sąd podkreślił, że uwzględnia tę okoliczność przy ustalaniu wysokości świadczeń z tytułu zadośćuczynienia, zasądzonych na rzecz powodów w tym procesie. Okoliczność ta była więc kolejną z przyczyn oddalenia powództwa ponad kwoty zasądzone na rzecz powodów zaskarżonym wyrokiem.

W świetle powyższych uwag zarzut apelującego, o ile dotyczy naruszenia przez Sąd okręgowy prawa materialnego przez nieuwzględnienie przy wymiarze zadośćuczynienia kwot już wypłaconych, jest niezrozumiały i nie może odnieść skutku. Sąd Okręgowy jednoznacznie określił okoliczności, które doprowadziły do zmiarkowania wysokości zadośćuczynienia. Wśród nich, z całą pewnością, znalazł się również fakt wcześniejszej realizacji roszczeń odszkodowawczych powodów. Pozwany nie ma racji, jeśli uważa, że Sąd powinien był odjąć po 30 000 zł, od kwot uznanych za zadośćuczynienie odpowiednie dla powodów. Należy však pamiętać, że świadczenia zasądzone na rzecz powodów w sprawie II Ca 1090/10, przede wszystkim rekompensują szkodę majątkową powodów, a jedynie w pewnym zakresie nawiązują do niemajątkowego elementu szkody. Brak jest jakichkolwiek podstaw do dalszego miarkowania zadośćuczynień powodów, gdyż w świetle kryteriów, które Sąd musi brać pod uwagę rozważając rozmiar tego rodzaju świadczeń, ich wysokość nie budzi żadnych wątpliwości. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy a następnie uwzględnił w procesie subsumpcji, wszystkie te jego elementy, które miały wpływ na wysokość krzywdy każdego z powodów. Sąd miał też na względzie – choć w ograniczonym zakresie – kryteria pomocnicze, takie jak status finansowy i ekonomiczny pokrzywdzonych oraz poziom życia ogółu społeczeństwa. Kwoty, które w wyniku takiego procesu myślowego, Sąd Okręgowy uznał za „odpowiednie” w rozumieniu art. 448 k.c., należycie spełniają swoją funkcję kompensacyjną i nie prowadzą do naruszenia w/w przepisu. Warto w tym miejscu przypomnieć, że – zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa – ingerencja sądu odwoławczego w przyznane zadośćuczynienie jest możliwa, tylko wtedy, gdy sąd orzekający w I instancji, w sposób rażący naruszył przyjęte zasady jego ustalania, a więc wówczas, gdy jest ono nadmiernie wygórowane lub zdecydowanie zbyt niskie. Jedynie rażąca dysproporcja świadczeń albo pominięcie przy orzekaniu o zadośćuczynieniu istotnych okoliczności, które powinny być uwzględnione przez sąd – jako wpływające na wysokość zadośćuczynienia przy założeniu, że musi ono spełniać funkcję kompensacyjną, ale nie może być jednocześnie źródłem nieuzasadnionego wzbogacenia się osoby pokrzywdzonej – uprawniają do ingerencji w zasądzone zadośćuczynienie. Tego rodzaju uchybień nie sposób dopatrzeć się w rozumowaniu Sądu I instancji.

Mając na względzie wszystkie powyższe uwagi Sad Apelacyjny uznał apelację powodów za bezzasadną, i jako taka oddalił w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Robert Jurga